

Festivalul

14-16 decembrie 2022
Ediția a IX-a
Teodorenii

Literatura
memorialistică

Simpozionul

Literatura memorialistică

Coordonatori:

prof. univ. dr. Constantin DRAM
conf. univ. dr. Emanuela Ilie

Vineri, 16 decembrie 2022,
interval orar 10.00-14.00

Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași –
Filiala „Ion Creangă”

Organizatori:

Consiliul Județean Iași
Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” din Iași

Festivalul „Teodorenii”, Ediția a IX-a

Iași, 14 - 16 decembrie 2022

Literatură memorialistică

Simpozionul

Literatura memorialistică

Coordonatori: prof. univ. dr. **Constantin DRAM**
conf. univ. dr. **Emanuela ILIE**

Vineri, 16 decembrie 2022, interval orar 10.00-14.00
Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași – Filiala „Ion Creangă”

În această ediție, tema care adună lucrările Simpozionului din cadrul ediției a IX-a a Festivalului „Teodoreni” este „Literatura memorialistică”. Scriitorii au fost, întotdeauna, fini observatori ai lumii în care au trăit, iar paginile de literatură de gen reprezintă veritabile documente ale imaginarului, în care complexitatea verdictului se întâlnește, incitant, cu subiectivismul și lirismul trăirilor.

Prof. univ. dr. Constantin DRAM

Participanți și titlul lucrărilor

Pr. prof. dr. Bogdan-Ioan ANISTOROAEI

Marin Preda în amintirile bartolomeice

Conf. univ. dr. Dana BĂDULESCU

*Harta spațiului scandinav și redefinirea sinelui
în Scrisorile lui Mary Wollstonecraft*

Drd. Mădălina CECIULEAC

Joseph Anton sau nevoia de a trăi pentru a-ți povesti viața

Drd. Cristina-Claudia CIOBOTARU

Osamu Dazai – povestea unei sinucideri

Asist. univ. dr. Andrei Victor COJOCARU

*Neuitarea exprimată prin versurile poemului
„Unde sunt cei care nu mai sunt?”*

Prof. univ. dr. Claudia COSTIN

*O mitologie personală a scrisului:
Jurnalul lui Jeni Acterian*

Lect. univ. dr. Loredana CUZMICI

Literatura și memoria familială

Prof. dr. Marinela DAVID

Jurnalul trezirii și alte Carnete maro

Prof. univ. dr. Constantin DRAM

Anii de ucenicie, o nouă înțelegere

Lect. univ. dr. Livia IACOB

Copilăria copiilor mari

Drd. Adina-Alexandra IFTIME

Afirmarea individualității în Renaștere

Conf. univ. dr. Emanuela ILIE

*Corpuri înstrăinate, dileme existențiale, confesiuni de criză.
Cancerul și scriitura traumei*

Cercetător dr. Nadejda IVANOV

„Viață, Vremuri, Vise”

Lect. univ. dr. Adrian JICU

Dimensiunea memorialistică a poeziei bacoviene

Prof. dr. Alina-Augustina LEONTE-DUPU

*Jurnal de scriitor în America. Nina Cassian
și... zestrea memoriei (pagini de memorialistică)*

Drd. Ioana-Alexandra PAVĂL

Jean Jacques Rousseau, către sine

Prof. univ. dr. Lăcrămioara PETRESCU

Memoria documentului: scriitoarea Aida Vrioni

Conf. univ. dr. Diana VRABIE

Literatura memorialistică: între convenție și autenticitate

Marin Preda în amintirile bartolomeice

Pr. prof. dr. **Bogdan Ioan ANISTOROEI**

Seminarul Teologic Ortodox
„Sfântul Vasile cel Mare”, Iași

Un interesant portretist literar este Valeriu Anania. Scriitor cu preocupări literare diverse (dramaturgie, poezie, romancier, publicist etc.) este autor al unor crochiuri literare reunite în *Rotonda ploilor aprinși*. Valeriu Anania a fost martor necesar al colidoarelor care au străbătut într-un mod viu, provocator și interesant pentru posteritate, lumea literaturii veacului XX.

În această *rotondă* magică arde și Preda. În anul centenar Marin Preda, propunem prin lucrarea de față să-l întâlnim pe marele romancier român prin ochiul sticlos și atent într-un mod jurnalistic al lui Valeriu Anania.

Harta spațiului scandinav și redefinirea sinelui în Scrisorile lui Mary Wollstonecraft

Conf. univ. dr. **Dana BĂDULESCU**

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Ultima carte publicată de pioniera feminismului Mary Wollstonecraft în timpul unei vieți scurte conține scrisorile din călătoria autoarei în Scandinavia, în vara anului 1795. *Letters Written During a Short Residence in Sweden, Norway and Denmark*, publicate în 1796, sunt de o intensitate și o vibrație emoțională răscolitoare, care împing tonul, stilul și limbajul dincolo de granițele cunoscute până atunci. Harta spațiului scandinav pe care o trasează Wollstonecraft este atentă la minuția detaliilor culturale, estetice, sociale și politice, pe care le observă cu un ochi

critic. Voi demonstra că în *Scrisori* Wollstonecraft reconfigurează noțiunea și ideea în sine de călătorie, din perspectiva unei feminități care își găsește libertatea în mișcare, aventură și explorare (aspect semnalat de Mary A. Favret în capitolul 12, care se referă la *Letters*, din *The Cambridge Companion to Mary Wollstonecraft*, Cambridge University Press, 2002). În același timp, călătoria, percepută ca timp și spațiu care eliberează sinele de constrângerile culturii patriarhale ale vremii, îi oferă britanicei de la sfârșitul secolului al XVIII-lea prilejul auto-explorării. Tot aici, voi avansa ideea că de-plasarea și descoperirea altui spațiu o re-plasează pe Wollstonecraft în spațiul propriei culturi. Pornind de la pasajul: "and now I have only to tell you, that, at the sight of Dover cliffs, I wondered how any body could term them grand; they appear so insignificant to me, after those I had seen in Sweden and Norway" (*Letters Written in Sweden, Norway and Denmark*, p. 130), voi argumenta impactul călătoriei asupra autoarei, care își redefinește sinele și spațiul originar prin raportarea la alte spații.

Joseph Anton sau nevoia de a trăi pentru a-ți povesti viața

Drd. Mădălina CECIULEAC

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

În demersul de față ne propunem să analizăm particularitățile construcției discursului despre sine în cazul textului *Joseph Anton Memoarii* scris de Salman Rushdie în cei treisprezece ani petrecuți în *subterană* din cauza condamnării lui la moarte de către ayatollahul Rouhollah Khomeini. Într-o primă secțiune a lucrării vom prezenta contextul promulgării *fatwei* împotriva scriitorului de origine indiană, urmată de încercarea încadrării textului în genul autobiografiei prin investigarea rolului pseudonimului în literatura memorialistă. În cuprinsul cercetării vom reactualiza meditațiile și discuțiile lui Rushdie despre dreptul la exprimare și libertatea de a citi cărți necenzurate politic sau religios.

Osamu Dazai – povestea unei sinucideri

Drd. Cristina-Claudia CIOBOTARU

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

În lucrare voi trata tema jurnalului intim în care principala problemă a autorului este de a găsi o cale de a se elibera de povara vieții pe care o duce. Așa cum o afirmă și Jean Amery în al său studiu despre *moartea liber aleasă*, căci pentru el sinuciderea nu e un păcat, ci o șansă spre un nou destin, Osamu Dazai demonstrează că uciderea de sine devine un act nobil atunci când eliberezi societatea de un element compromis: un om nebun. În finalul lucrării vom încerca să răspundem la întrebările: este oare o dovadă de curaj să te sinucizi ori reprezintă un act e lașitate în fața sorții potrivnice care ți-a fost scrisă, indiferent de motivul pentru care ai ales această cale?

Neuitarea exprimată prin versurile poemului „Unde sunt cei care nu mai sunt?”

Asistent univ. dr. Andrei Victor COJOCARU

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Cât timp vor exista cititori, prezența constantă a *aducerii-aminte* (purtată de marile texte memorialistice) nu va permite uitării să se aștearnă peste veacurile trecute. În prezentul context, ne vom focaliza asupra versurilor unui singur poem al secolului al XX-lea. Cei dintre noi care nu am avut (ne)șansa să ascultăm o prelegere de-a lui Nichifor Crainic ținută într-o închisoare, ne putem doar imagina raza de speranță pe care o reprezenta aceasta în acel context sumbru. Cât de mult va fi fost lărgit orizontul îngust al celulei de cuvântările și de versurile

lui se poate ghici cu ușurință dintr-un studiu atent al scrierilor sale. Ascultătorii care au înțeles că „lumina celui nepătruns” poate intra chiar și în întunericul spiritual al închisorii au primit o serie de instrucțiuni și chiar „instrumente” pentru propria lor edificare lăuntrică. Poate că acesta este și motivul pentru care unii dintre cei „care nu mai sunt” au devenit exemple vii ale preceptelor teologiei mistice. Inclusiv pentru a susține această *aducere-aminte*, articolul care urmează propune o serie de comentarii ale poemului „Unde sunt cei care nu mai sunt?”

O mitologie personală a scrisului: Jurnalul lui Jeni Acterian

Prof. univ. dr. Claudia COSTIN

Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

Publicat postum, prima ediție în 1991, iar cea de-a doua în 2007, *Jurnalul* lui Jeni Acterian ne dezvăluie profilul unei identități în căutarea de sine în oglinda profilului unei generații.

Markerii textuali – (hiper)luciditatea permanentei autoanalize, suferința metafizică, plictisul, teama obsedantă de moarte, scriitura ca joc, relația eu-lume – conturează și definesc ceea ce am putea numi mitologia personală a *Jurnalului unei fete/ ființe greu de mulțumit* a lui Jeni Acterian.

Literatura și memoria familială

Lector univ. dr. Loredana CUZMICI
Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

În cultura română, familia Pillat reprezintă una dintre cele mai pregnante prezențe, de la literatură la artă și istorie, iar memoria acestei familii este prezervată în mai multe cărți și albume tipărite în ultimii ani prin grija Monicăi Pillat, scriitoare, la rândul ei, și descendentă a unui neam cu o contribuție importantă la dezvoltarea civilizației autohtone. Ion Pillat a fost primul nostru autor care a creat poezie despre propria-i familie și această direcție, întreruptă în deceniile comuniste, din motive evidente, va căpăta o amploare aparte după 1989. Cornelia Pillat, Pia Pillat-Edwards, Monica Pillat au scris pagini consistente de istorie familială, la fel cum Ioana Celibidache, din familia extinsă, îl prezintă pe marele dirijor Sergiu Celibidache într-un deosebit volum-amin-tire. Iată că literatura, pe lângă funcțiile ei tradiționale, capătă, astfel, o menire suplimentară: de a uni, la propriu, generațiile succesive prin scris.

Jurnalul trezirii și alte Carnete maro

Prof. dr. Marinela DAVID
Insight, School for Future -
Centrul Educațional Iași

„Pe pământ numai heruvimii și boii-s cumiți”
(Poeme din Antologii, *Domnul paganini pleacă pe front*)

Ne propunem prin această lucrare o discuție asupra *Carnetelor maro* scrise de Aurel Dumitrașcu în perioada optzecistă, când orice gest care nu adera la supunerea colectivă era un semn al proscrisului. Dacă la Nicolae Steinhardt eliberarea din universul concentraționar se

bazează pe o mistică a credinței, Aurel Dumitrașcu face apel la metafora trează care catalizează câteva acte de nesupunere în fața acțiunilor civice. Jurnalul său este un manifest și o voce asupra trezirii și a libertății umane ce ridică dileme în fața unei totalități restrictive.

Anii de ucenicie, o nouă înțelegere

Prof. univ. dr. Constantin DRAM
Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Văzută ca o carte a începuturilor, în care Sadoveanu deschidea punți de cunoaștere a unui univers atât de întins, *Anii de ucenicie* e un text ce trimite spre provocări mai mult sau mai puțin discutate de către mulții interpreți ale textelor unui scriitor inconfundabil și, totuși, controversat pentru o parte din receptarea recentă.

Copilăria copiilor mari

Lector univ. dr. Livia IACOB
Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Lucrarea de față analizează tema copilăriei ca invariant al literaturii „scrise în doi” pornind de la cazul, celebru în epocă, al cuplului Ștefana Velisar Teodoreanu și Ionel Teodoreanu. Premisele sunt, cum se știe, de natură biografică: înainte de a se întâlni, cei doi scriitori „se citeau unul pe celălalt”, după expresia Loredanei Cuzmici, în vremea în care încă nu sunt nume de primă scenă ale vieții literare. Această întâlnire spirituală le modifică percepția asupra actului creator în sine și, văzând cât de mult se îngemănează concepțiile lor despre literatură, își propun să continue pe această cale. Momentul acestei întâlniri este

descrie ca o revelație de către soția de mai târziu a lui Ionel Teodoreanu în memorialistica sa (vezi romanul Ursitul), în vreme ce scriitorul îi dedică un spațiu extins în romanul de tinerețe Jucării pentru Lily, o pledoarie pentru eternizarea copilăriei, a inocenței și a transcendentului imuabil pe care irecuperabila vârstă le conține.

Afirmarea individualității în Renaștere

Drd. Adina-Alexandra IFTIME

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Pe fondul progresului socio-cultural și al recuperării valorilor antice, în perioada Renașterii, omul se redescoperă pe sine și pornește într-o explorare a interiorului său. Cu toate că legăturile cu familia și comunitatea rămân esențiale, acum accentul se pune tot mai mult pe sine și valorificarea valențelor proprii. Eseurile, memoriile și însemnările unor autori precum Michel de Montaigne, Leon Battista Alberti și Petrarca reprezintă un punct de plecare pentru înțelegerea, în cadrul acestei lucrări, a ideii de afirmare a propriei identități în Renaștere, care schițează conturul omului modern.

Corpuri înstrăinate, dileme existențiale, confesiuni de criză. Cancerul și scriitura traumei

Conf. univ. dr. Emanuela ILIE

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Extindere a unei cercetări ceva mai vechi (v. ultimul capitol din *Corpuri, exiluri, terapii* – 2020), comunicarea de față analizează alte câteva confesiuni de criză apărute în ultimul deceniu, cu scopul de a

evidenția modul în care ele reflectă o relație fundamentală. Acea pe care Sorana Gurian o reprezintă metonimic într-o formă de o simplitate dureroasă: *eu, corpul meu și cancerul*.

„Viață, Vremuri, Vise”

Cercetător dr. Nadejda IVANOV
Institutul de Filologie Română „B. P. Hasdeu”, Chișinău

Jurnalul recent publicat „Viață, Vremuri, Vise” (2022) al lui Vladimir Beșleagă, pe lângă reflecțiile de zi, cuprinde și vise tulburătoare, ce scot la lumina zilei frământări, obsesii, amintiri refulate, imagini recurente din opacitatea memoriei și adâncimile inconștientului. Visele surprinse în acest jurnal se răsucesc într-un eșafodaj imaginar de figuri recurente: Mama, Casa, Satul, Apa, Copilăria, Tata, Bunica Natalia, Fiul, Fiica, alcătuind o constelație specifică de imagini și simboluri proprii deopotrivă universului oniric și celui ficțional al romancierului.

Dimensiunea memorialistică a poeziei bacoviene

Lector univ. dr. Adrian JICU
Facultatea de Litere
Universitatea „Vasile Alecsandri”, Bacău

Considerată de Constantin Călin un reportaj al epocii, poezia bacoviană poate fi (re)citită nu doar din perspectiva sensibilității sale originale în raport cu așteptările cititorilor, ci și ca document sufletesc al unei lumi din care își trage sevele. Prezenta lucrare își propune revizitarea creației bacoviene printr-o lectură în palimpsest, care să scoată la iveală rădăcinile unui lirism de mare forță, care datorează enorm biograficului. Nu printr-un determinism rigid, ci printr-o îmbi-

nare a criticii genetice cu geografia literară și prin întâlnirea documentării cu ceea ce se numește, în literatura de specialitate, exoficțiune.

***Jurnal de scriitor în America.
Nina Cassian și... zestrea memoriei
(pagini de memorialistică)***

Prof. dr. Alina-Augustina LEONTE-DUPU
Școala Gimnazială Nr. 4, Vatra Dornei

O nevoie imperioasă de a scoate adevărul la lumină o determină să-și scrie memoriile, cu dezinvoltură, cu sinceritate și cea mai mare dorință a ei, care a însoțit-o în Statele Unite, a fost să le poată dăruia publicului în întregime. Spera, prin aceste confidențe, să contribuie la o reabilitare a ei ca om și ca artist. Astfel, caietele scrise de Nina Cassian sunt revăzute începând cu 1975, când autoarea începe Jurnalul unui jurnal. Ulterior, titlul va fi schimbat în Memoria ca zestre. Paginile de memorialistică ale Ninei Cassian alcătuiesc trei volume.

Primul este lansat la Editura Institutului Cultural Român, București, pe 5 noiembrie 2003, urmat fiind de următoarele două, publicate în 2004, respectiv, 2005. Câteva notații intime din perioada debutului privind adeziunea la partidul comunist și aventurile sale erotice, alături de însemnările intervalului 1975-1985 întregesc primele două volume de memorii. Volumul al III-lea este scris în Statele Unite, reprezentând însemnări ale intervalului 1985-2004 și debutează cu septembrie 1985, când pleacă în SUA, cu o bursă Soros, de „visiting professor”.

Jean Jacques Rousseau, către sine

Drd. Ioana-Alexandra PAVĂL

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Scrisă ca un adaos la *Confesiuni*, după cum Jean Jacques Rousseau însuși mărturisește, *Visările unui hoinar singuratic* nu mai vin din „imboldul de a spune lucruri care să-l justifice”, ci din „dorința cercetării proprii conștiințe și pregătirii din bună vreme a socotelii pe care în curând urmează s-o dau în privința mea”. Povestirea factuală este înlocuită prin fluxul continuu al sentimentelor, așa cum sunt ele trezite de către memorie și, de asemenea, de impresionismul stărilor de moment. În felul acesta, ceea ce contează este timpul mărturisirii, rod al imaginației, dar și al unei „conștiințe” în expectativă, pe cale de a se forma, care numai „contemplă” trecutul, ci, mai curând, speculează datele prezentului.

Memoria documentului: scriitoarea Aida Vrioni

Prof. univ. dr. Lăcrămioara PETRESCU

Facultatea de Litere
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Publicarea recentă a ediției restitutive a fondului Aida Vrioni, aflat în posesia Arhivelor Naționale ale României, ediție datorată cercetătoarei Anemari Monica Negru, permite cititorului întâlnirea cu o prezență importantă a vieții literare interelice.

Scrierile ei uitate vorbesc, astfel, dintr-o perspectivă biografică și autobiografică, memorialistică și diaristică, istorică, publicistică și literară, desenând profilul uneia dintre cele mai interesante figuri ale acțiunii publice feminine din prima jumătate a secolului al XX-lea, scriitoarea Aida Vrioni, militantă pentru drepturile femeii, integrată, alături

de alte intelectuale, artiste, scriitoare, în mișcarea feminină și feministă din România primei jumătăți de secol al XX-lea.

Literatura memorialistică: între convenție și autenticitate

Conf. univ. dr. Diana VRABIE

Facultatea de Litere,

Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, Republica Moldova

După o lungă bătălie de înfruntare a prejudecăților literare, *literatura memorialistică* câștigă astăzi tot mai mult teren, sfidând canoanele și cantonând atenția antropologilor, psihologilor, filosofilor, literaților etc. Beneficiind de mai multe nume și fără a avea unul „canonizat”, această literatură rămâne în continuare în căutarea identității sale, elementele căreia se profilează undeva între *literatura de mărturisire*, *literatură fără ficțiune*, *literatură a biograficului*, *literatură a existenței autorului*, *literatură subiectivă*, *literatură a confesiunii*. Situate la frontiera literaturii cu extraliterarul, undeva între beletristică și publicistică, fiind amestec de meditație, eseu, memoriile se numără printre izvoarele istoriei, constituind o modalitate de revitalizare a trecutului. Dar autenticitatea experienței trăite le imprimă o inedită culoare artistică, transformându-le într-o literatură a *autenticului*. Deși memorialistica pretinde că oferă o *literatură fără ficțiune*, iar memorialiștii contestă chiar însuși statutul ei de literatură, susținând doar calitatea de *document omenesc*, ea își justifică în timp prezența în teritoriul poeticului, îmbrățișând diverse convenții literare.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
Gh. Asachi IAȘI

Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași
Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 10
(Galeriile comerciale, mezanin), 700063

Telefon: (+4) 0332 110044
E-mail: contact@bjiasi.ro
Web: <http://www.bjiasi.ro/>